

Šminka Tena Bašić

Iva Dekaris

Kirurška preciznost uspjeha

Vodeća kirurginja za transplantaciju rožnice i prva žena na čelu Europske očne banke, čija karijera svjedoči da društvo znanja u Hrvatskoj nije utopija, otkriva što joj prolazi glavom dok pacijentu spašava vid, zašto mu tijekom zahvata priča viceve te tko je 'zjenica njenog oka'

Razgovarala Sonja Mlinar Fotografije Matej Dokić i privatni album

Kad ulazi u operacijsku salu, još osjeća istu strast i uzbuđenje kao prije 23 godine, kad je obavila svoju prvu operaciju oka. Na pacijente prenosi svoj optimizam, a suradnicima velikodušno prepušta svoje neprocjenjivo znanje. Cijeli život teži samo društvu znanja i rada, a da taj model nije utopija, prof. dr. sc. Iva Dekaris dokazala je u svom mikro okruženju: kao medicinska direktorica zagrebačke Klinike Svjetlost stvorila je, zajedno s njezinim osnivačem i ravnateljem prof. dr. sc. Nikicom Gabrićem, najjaču oftalmološku ustanovu u regiji. U 20 godina postojanja, koliko obilježavaju ovo proljeće, kroz Svjetlost je prošlo oko 350 tisuća pacijenata, obavljeno je 125 tisuća operacija, a samo profesorica Dekaris zaslužna je za 20 tisuća uspješnih zahvata.

Biti prva i najbolja za nju je način života. Vodeća kirurginja za transplantaciju rožnice u Hrvatskoj te prva žena na čelu Europskog udruženja za očno bankarstvo doktorirala je sa samo 32 godine, a s 39 je postala član-suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Već je s 35 godina bila predstojnica tadašnjeg Zavoda za oftalmologiju bolnice Sveti Duh, a nakon iskustava stečenih na najuglednijim sveučilištima diljem svijeta (od Bologne i Pariza do Utrechta, Hamburga, Münchena, Baltimorea i Bostona), ne čudi što nije dugo izdržala u sustavu HZZO-a. Kako je od prvog dana bila članica tima prof. Gabrića u Svjetlosti, gdje je radila svako popodne nakon bolnice, 2007. je odlučila potpuno prijeći u privatni sektor i krenuti u borbu za svakog

pacijenta. U međuvremenu je prof. Gabrić postao i njezin životni partner, s kojim ima 10-godišnju kćer Anu - koja je danas zjenica njenog oka.

Biste li išta u ovoj impresivnoj biografiji promijenili - da možete?

- U profesionalnom životu ne bih promijenila ništa! Zvuči samouvjereno, ali znam da sam u pravu ako nakon toliko godina odlazim na posao s istim entuzijazmom kakav sam imala kao mlada liječnica. Znam da sam u pravu i stoga što me pacijenti doživljavaju ne samo kao stručnjakinju, nego i kao vedru i optimističnu osobu. A u privatnom životu... voljela bih da imam još jedno dijete. Ta moja ambiciznost i trčanje za poslom rezultiralo je time da sam rodila tek s 40 godina i da imam samo kćer Anu.

Od svega postignutog u 20 godina Svjetlosti, na što ste najponosniji?

- Na to što stalno rastemo. Krenuli smo kao mala poliklinika s petero zaposlenih, i do danas upalili još šest Svjetlosti u regiji s gotovo 200 zaposlenika. Ponosna sam na to što se na svakoj razmjeni, na koje često putujemo u bolnice u Americi, Njemačkoj ili bilo gdje u svijetu - osjećam ravnopravno s kolegama iz tih velikih i bogatih zemalja. Jer mi u Svjetlosti radimo s istom tehnologijom kakvu imaju sve vodeće očne kuće u svijetu. A uz to sam sretna što radim s mladim ljudima s obzirom da zapošljavamo sve mlade i mlade kolege, jer to održava moj duh mladim. ▷

ŽIVOT U SLIKAMA 1. Promocija na zagrebačkom Medicinskom fakultetu 1992., s mamom Ivanom i tatom, akademikom Draganom Dekarisom. 2. Dio doktorata odradila je na Harvardu od 1997. do 1998. 3. Dok nije postala majka, slobodne dane provodila je na putovanjima: 2004. je dočekala u Egiptu. 4. Tijekom kongresa Američke oftalmološke akademije 2009. u Las Vegasu. 5. Na Kineskom zidu tijekom oftalmološkog kongresa u Pekingu 2003. 6. S 10-godišnjom kćeri Anom te životnim i poslovnim partnerom prof. dr. sc. Nikicom Gabrićem

Što je presudilo da 2007. napustite veliki bolnički sustav i nastavite karijeru u privatnoj praksi?

- Mnogo mi je toga smetalo, ponajviše to da se u većini bolnica ne stimulira izvrsnost, želja za radom i brzim napretkom. No, film mi je puknuo nakon jedne transplantacije rožnice, gdje sam koristila konac nabavljen protiv moje volje. Jer, presudan faktor kod nabave materijala nikad nije bila kvaliteta nego niska cijena - što u tom trenu možda jest jeftinije, ali dugoročno je skuplje zbog potrebe ponavljanja postupka, daljnih bolovanja... Tako se meni nakon te transplantacije pacijent vratio jer mu je puknuo cijeli šav zbog konca koji ja nisam kupila niti željela kupiti. A odgovornost je bila na meni. Noćima nisam spavala zbog toga. Čovjeka sam zbrinula na drugi način, ali na kraju sam odlučila otići.

Što je posao medicinske direktorice Klinike Svjetlost?

- Ja najviše volim rad s pacijentima, operacije oka, a posao medicinske direktorice je istraživanje novih metoda, znanstveno istraživački rad i povezivanje sa Sveučilištem, određivanje mentorstva. Tako da stalno balansiram između medicinske, znanstvene i nastavne djelatnosti - uz organizaciju posla liječnika i medicinskih sestara.

Je li vam to što ste žena otežava ili olakšava posao?

- Iz moje perspektive, spol u životu nije presudan. Kad znaš što želiš, a pritom si vrijedan i pametan, uspjeh ćeš bez obzira na spol. Ako sam kad i osjetila podcjenjivanje, na to sam gledala s humorom. Kad sam bila mlada liječnica, zafrkavala sam se u situacijama kad me pacijent ne bi doživljavao nego bi se medicinskom tehničaru obraćao s "doktore".

Kakav je uopće položaj žena u medicini?

- U cijelom svijetu medicinu polako preuzimaju žene, samo na zagrebačkom Medicinskom fakultetu je čak 70 posto studentica. No, na šefovskim položajima su muškarci, ne samo kod nas, nego i u Americi te europskim zemljama u kojima sam provela dio svog školovanja. Jednako tako ženama se teško probiti u kirurgiji, premda ja smatram da je ona u oftalmologiji filigranski zanat i primjereniji nježnijem i pedantnijem spolu. A opet, i tu nas je manje. Kod nas u klinici, doduše, nema dispariteta jer lasersko skidanje dioptrija rade četiri žene i jedan muški kirurg, kataraktu

radimo pola - pola, a 99 posto transplantacija rožnice radim ja.

Frustrira li vas masovni egzodus naših liječnika?

- Da, ali mislim da će mnogi koji su otišli shvatiti da vani ne teku med i mlijeko. To govorim iz osobnog iskustva. Radila sam u više klinika u inozemstvu, i uvijek se vraćala s "kapitalom" - znanjem koje sam bila odlučna primijeniti u svojoj zemlji. Puno je uzbudljivije vratiti se u nazadnji sustav i onda ga mijenjati nego funkcionirati kao kotačić u uhodanom sustavu. Više je razloga zašto ljudi odlaze, a jedan od njih je taj sindrom današnjeg društva - da svi žele previše toga u kratko vrijeme.

Na koji način motivirate mlade liječnike da ostanu kod vas u klinici?

- Motivacija je relativan pojam. Nekoga motivira novac, nekoga status, a one koji su potpuno zaljubljeni u svoj posao - mogućnost da obavljaju što zahtjevnije zadatke, da idu na kongrese i da se educiraju. Treba "pročitati" čovjeka i pružiti mu ono što želi, jer mi ljude

Poput većine oftalmologa, oči ne pregledavam gotovo nikad. Dvaput sam imala konjunktivitis koji je pogledao prvi doktor na kojeg sam naišla

ne školujemo da bi nakon specijalizacije od nas otišli.

Kako izgleda vaš radni dan?

- Dolazim oko 8.15, nakon što ostavim kćer u školi, i većinu jutra provodim u operacijskoj sali. Poslije 13 sati vraćam se na odjel i pregledavam pacijente u ambulanti, a onda obavljam poslove medicinske direktorice. Oko 17 se vraćam svojoj Ani, kojoj je deset godina i još me itekako treba. Prije sam zaista radila od ujutro do navečer, no nakon njezina rođenja sam odlučila da će moja kći imati mamu svaki dan doma.

Koliko operacija obavite godišnje?

- Barem tisuću. Dosad sam po svojoj gruboj procjeni obavila 20 tisuća operacija oka, što znači tisuću godišnje, ali sada smanjujem broj jer moram dati šansu suradnicima. Kažem im da me zovu samo kad je posrijedi zahvat koji nitko od njih ne želi obaviti. Radim zahtjevnije operacije, izbjegavam kvantitetu.

Što vam prolazi glavom dok je u vašim rukama budućnost nečijeg vida?

- Ne treba o tome razmišljati, pogotovo kad je pred tobom pacijent koji na jedno oko više ne vidi pa mu spašavaš drugo. Uvijek idem s velikim respektom u zahvat, ali moram opustiti i sebe i pacijenta - pa često pričam viceve. Operacija je sigurnija kad nitko nije u grču i strahu. Neki se toliko opuste da počnu gestikulirati, a treba biti savršeno miran.

Kako vas služi vid?

- Zasad dobro. Navršila sam 50 godina i još ne nosim naočale.

Tko vama pregledava oči?

- Kao većina oftalmologa, ne pregledavam ih gotovo nikad. Dvaput sam imala konjunktivitis koji je pogledao prvi doktor na kojeg sam naišla, a svojedobno sam si sama odredila dioptriju -0,50. Mijenjala sam ona stakalca i zaključila s kojima najbolje vidim.

Kako ste se uopće "zakačili" za oftalmologiju?

- Zapravo sam bila uvjeren da ću studirati matematiku, a na kraju sam - možda zbog utjecaja obitelji u kojoj je mnogo liječnika - odabrala medicinu. Na zadnjoj godini studija lomila sam se između oftalmologije i kardiologije, no kako nisam odmah dobila specijalizaciju, prihvatila sam posao znanstvenog novaka i ušla u jedan znanstveno-istraživački projekt vezan uz oko, transplantaciju rožnice i formiranje očnih banaka. Tako me se to dojmilo da se više nisam dala van iz oftalmologije.

Kako su vas roditelji pripremali, svjesno ili nesvjesno, na ove životne odabire?

U životu ne bih mijenjala ništa, jedino mi je žao što imam samo jedno dijete. Ta moja ambicioznost i trčanje za poslom rezultirali su time da sam rodila tek s 40 godina

- Nisu me pripremali za medicinu, ali usadili su u mene neke vrijednosti zbog kojih sam ja postala to što jesam. Oni su vrlo poštene ljudi koji su uvijek govorili - znanje je jedino što moraš grabiti, i to ti nitko nikad neće moći oduzeti. Nismo mi bili imućna obitelj: tata akademik Dragan Dekaris bio je liječnik-znanstvenik u Imunološkom zavodu te jedan od osnivača Katedre za imunologiju na Medicinskom fakultetu, a mama Ivana pravica na Upravnom sudu. Živjeli smo solidno, no ako nije bilo novca i za skijanje i za učenje stranog jezika, naravno da sam išla učiti jezik.

Što biste rekli svojoj Ani da vam jednog dana kaže - neću studirati, želim postati fotomodel?

- Ja nju odgajam slično kao što su moji roditelji mene. Mi slavimo svaku dobru ocjenu u školi i svaki njen napredak, ona vidi moj optimizam i strast s kojom odlazim na posao, ali ne držim joj predavanja o tome kako je znanje i obrazovanje bitno. A što se tiče tih zabavnih poslova, već je jednom najavila da želi biti pop-zvijezda - jer će imati puno obožavatelja. Onda je jednom svjedočila izvanrednoj situaciji - jer nisam je kome imala ostaviti kad su me pozvali na hitnu operaciju - i vidjela kako mi se poslije zahvaljuje obitelj mladića kojem sam spasila vid. Osjetila je da sam učinila nešto važno, jako sam te večeri narasla u njezinim očima, i zaključila je da

nisu samo pop-zvijezde face.

Kako se zabavljate, što vas zanima u slobodno vrijeme?

- Volim odlazak u prirodu i planinarenje, a kad sam na godišnjem, uživam i u jahanju. Nisam baš za izlaske i tulumarenja, nisam bila ni u mladosti. Radije ću pozvati društvo doma, ili još bolje - van na večeru.

Znate li kuhati?

- Znam, ali dobro kuham samo kad imam dobru motivaciju - kad mi dolazi društvo. Da moram kuhati svaki dan, bila bi to katastrofa.

A kako se onda hranite?

- Kći jede u školi, a navečer napravimo nešto jednostavno, neku tjesteninu.

Volite li društvo doktora i izvan posla?

- Moje najuže društvo - ono s kojim se vidam za vikend, idem na izlete i putovanja - nema veze s medicinom. Imam tri najbolje prijateljice još iz srednje škole - jedna je inženjerka elektrotehnike, druga arhitektica, a treća inženjerka strojarstva.

Jesu li doktori zabavni ljudi?

- Većina ih nije. Toliko puno učenja i rada ne ostavlja prostor za razvoj nekih socijalnih vještina.

Što je najveća ludost koju ste u životu napravili?

- Ah, nisam baš avanturističke prirode. Koliko se sjećam, najludje je bilo skočiti s gornjeg kreveta na donji. Bile smo klinke, sestra mi je rekla "Ma samo se baci". Bacila sam se - i razbila nos. □

